List 5. **NOVICE** Tečaj XLIII.

gospodarske, obrtniške in národne.

Izhajajo vsako sredo po celi pôli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 4 gold., za pol leta 2 gold., za četrt leta 1 gold., pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold. 60 kr., za pol leta 2 gold. 40 kr., za četrt leta 1 gold. 30 kr.

V Ljubljani 4. februarija 1885.

Obseg: Premakljiv most. — Razpis štirih premij. — Občni zbor c. kr. kmetijske družbe 28. dné januarija. — So li dvojčki za pleme? — Kmetijske novice in izkušnje. — Kako nam je sadno drevje na stalnem mestu pravilno oskrbovati? (Dalje.) — Jeli bi bila zasebna nemška ljudska šola v Ljubljani občekoristna? — Spomenica, katero so slovenski državni poslanci dné 30. januarija t. l. izročili naučnemu ministru. — Zamet v stepah. (Dalje.) — Mnogovrstne novice. — Naši dopisi. — Novičar

Gospodarske stvari.

Premakljiv most.

Kmetovalec je v izvrševanji svojega posla dostikrat prisiljen, voziti po tleh, na kojih ni vzdrževanega pota. Naravno je, da na tacih tleh najde tudi jarke, praviti premakljiv most, kateri se lahko prenese iz enega kraja v druzega, ali pa se, kedar je nepotreben, doma spravi. Tak premakljiv most (glej podobo) se tako-le napravi: Vzamejo se trije poldrugi meter dolgi bruni *a*), koji se počez čez jarek položé. Z deskami ali drugim lesom se ti bruni pokrijejo, ter se na obeh koncih mosta zabijejo v tla kolci *c*), ki branijo deskam, da se ne pregibajo. Ti kolci se lahko na robu

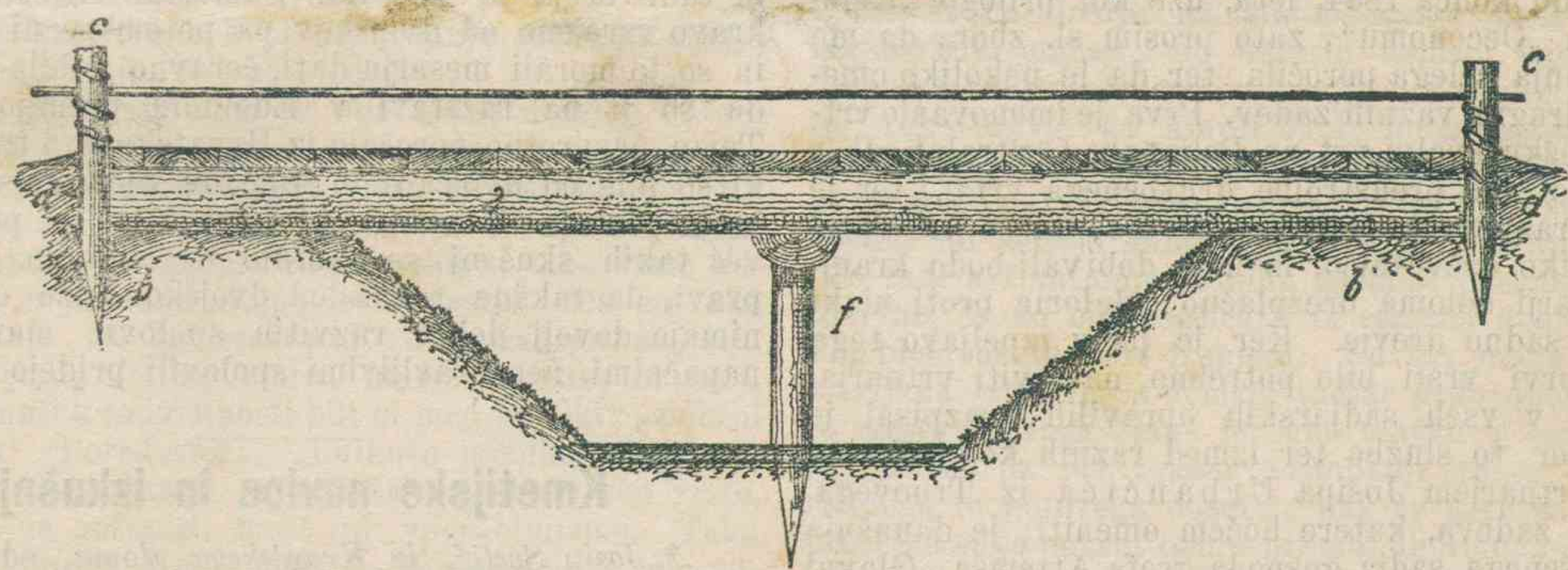

čez katere mora svoj voz spraviti. Ker je pa vožnja v tacih krajih le redka in le v gotovih slučajih in časih, na pr. ob žetvi, ob vožnji lesa iz gozda itd., ne splača se mu delati čez jarke mostov, ki bi stalno na mestu ostali. V enakem slučaji priporoča se na- mosta še zvežejo z drogom, ki ob enem služi za držaj. Tam, kodar bruni ležijo na rušnji, odkoplje se ledina in prst, ter na obeh koncéh mosta nasuje. Če so jarki posebno široki, mora se most s kolom *f*) podpreti.

Razpis štirih premij.

C. kr. kmetijska družba kranjska razpisuje s tem natečaj za štiri premije po 100 gld. onim gospodarjem, kateri se zamorejo izkazati z dobro urejeno sadno sušilnico za sušenje srednjo-velikih in velikih množic sadja.

Oni kranjski gospodarji, kateri se za eno teh premij potegovati nameravajo, izkažejo naj se do 1. julija 1885. pri centralnem odboru c. kr. kmetijske družbe v Ljubljani, da so

1. v času, pričenši od dneva razglašenja tega razpisa do 1. julija 1885. sozidali si sadno sušilnico, in da je

2. sadna sušilnica take sostave, da je z njo mogoče sadje umno sušiti, ter da so izdelki za kupčijo ugodni.

Dokazi k prvi točki obstojé iz potrdila občinskega predstojništva, k drugi točki pa iz tacega popisa ali načrta sušilnice, da je mogoče iz njega posneti sestavo sušilnice.

Opozorjamo vse one, koji se mislijo za te premije potegovati, da bodo imeli oni prosilci prednost, kateri se bodo zamogli izkazati s posestvom uže na Kranjskem izkušene sadne sušilnice, kakor je popisana v „Kmetovalcu“ štev. 16. leta 1884. in v „Novicah“ štev. 40 leta 1884.

Na posebno željo dá podpisani centralni odbor radovoljno potrebne podatke in nasvete.

Centralni odbor c. kr. družbe kmetijske v Ljubljani 1. svečana 1885.

Karol baron Wurzbach-Tannenberg, predsednik.

Gustav Pirc, tajnik.

Občni zbor c. k. kmetijske družbe

28. dné januarija 1885.

Gospod družbeni podpredsednik Jos. Fr. Seunig otvoril je občni zbor na mesto obolelega družbenega predsednika gosp. barona Wurzbacha ob 11. uri dopoludne. S svojo navzočnostjo počastila sta občni zbor gg. deželni predsednik baron Winkler in deželni glavar grof Thurn.

Predsednik g. Seunig pozdravi zbrane ude ter naznanja, da so skoraj vse c. kr. kmetijske družbe v Avstriji imenovale svojim zastopnikom pri zboru gosp. bar. Wurzbacha, hrvatsko-slavonsko gospodarsko društvo g. tajnika Gustava Pirca in c. k. kmetijska družba v Insbruku g. odbornika Brusa.

K drugi točki programa: „Poročilo o delovanji centralnega odbora“ poprime besedo družbeni tajnik Gustav Pirc: Visoki zbor! Ker so gg. članovi kmetijske družbe dobili uže tiskano poročilo o delovanji centralnega odbora c. kr. kmetijske družbe kranjske od poslednjega občnega zbora 21. novembra 1883. leta do konca 1884. leta, uže kot prilogo „Kmetovalcu“ in „Oeconomu“, zato prosim sl. zbor, da me oprosti branja celega poročila, ter da le nekoliko omenim dveh drugih važnih zadev. Prva je imenovanje vrtnarja za poskuševalni vrt na Poljanah. Centralni odbor je uvidel potrebo preustrojbe družbenega vrta, ter je po daljših razpravah pritrdil nasvete, da se vrt spremeni v veliko drevesnico, iz koje dobivali bodo kranjski gospodarji deloma brezplačno, deloma proti nizki ceni dobro sadno drevje. Ker je pa v izpeljavo tega načrta v prvi vrsti bilo potrebno nastaviti vrtnarja, ki je vešč v vseh sadjarskih opravilih, razpisal je glavni odbor to službo ter izmed raznih kompetentov si izbral vrtnarjem Josipa Urbančiča iz Trnovega.

Druga zadeva, katere hočem omeniti, je današnja izložba sušenega sadja gospoda grofa Attemsa. Glavni odbor vé, kakošno važnost ima sadjarstvo za našo deželo, zato ga je to tudi napotilo, da je odposlal meseca novembra p. l. gosp. odbornika dr. Poklukarja in mene v Gradec k shodu c. kr. društva avstrijskih pomologov, da se tam podučiva o zdajšnjem stanji sadjarstva, posebno pa zato, da si ogledava osrednjo postajo za razpečevanje sadja in zelenjade v Liebenau-u pri Gradcu. Glavni odbor vé, ako priporoča gospodarjem se poprijeti sadjarstva, da mora tudi on ob enem preskrbeti in omogočiti razpečavanja sadjarskih pridelkov. Ob priliki dobrih letin, kakor na pr. letos, ko je vsled obilega sadja le težko sadje po dobri ceni v denar spraviti, priporoča se sušenje sadja. Zdajšnji pri nas običajni način za sušenje sadja je še po vsem nedostaten, izdelek za kupčijo skoraj popolno nerabljiv. Sušenje sadja po amerikanskem načinu dá pa jako lep izdelek, kakor se gospodje člani iz razstavljeneda sadja zamorejo prepričati, in kmetijski družbi bode zavod grofa Attemsa v Liebenau-u v tej stroki uzor, po katerem se bode ona po svojih skromnih močéh ravnala.

Predsednik Seunig popraša, ali kedó k tej točki programa želi govoriti, in ker se nihče ne oglasi, pozivlje gospoda odbornika Brusa, ki je društveni blagajnik, da poroča o tretji točki programa: „Predlog družbenega računa za leto 1883. in proračun za leto 1885.

Ker je tudi računski izkaz družbe tudi uže dlje časa v rokah, poroča g. Brus le na kratko ter konečno prosi, da se izkaz odobri.

Računski izkaz se soglasno odobri.

(Dalje prihodnjič.)

So li dvojčki za pleme?

Navadno kmetovalci dvojčkov samic ne puščajo na pleme. Časih pa je človeku le žal takšno teličko mesarju dati, posebno če je žlahtnega plemena, ki je le za drag denar dobiti. Zato bi dobro bilo skušnje v tej reči nabrati in objaviti, da se vedo ljudje po njih ravnati. V obče moremo reči, da so samice ali teličke od dvojčkov za pleme nesposobne, bikiči pa v ta namen dosti dobri.

Tako se je izrekel govedorejec na glasu v Grestenu. Za njim so nekateri nalašč poskusili s telico od dvojčkov pa so isto morali ob konci priznati. Telica je bila tri leta stara pa se ni gonila nič. Od drugod so isto izvedeli, da takšne telice se niso gonile, dokler jim niso dražilnih zdravil dali. Drug živinorejec je imel tako telico, ki se ni gonila do $2^1/_2$ leta starosti in je bika sprejela le, ko so ji španijolskih muh dali, vendar ni kazala nobenih znamenj pojatve in tudi breja ni postala. Samostan Zwettel je imel kravo vzrejeno od dvojčkov pa potem se ni več gonila in so jo morali mesarju dati, čeravno je bila tako lepa, da so ji na razstavi v Edelhofu premijo prisodili. Temu nasprotno poročajo iz Hrvatskega o treh telicah, ki so bile od dvojčkov in trojčkov vzete pa so vse rade breje postale. Zanimivo bi torej bilo in prav, ko bi več takih skušenj se nabralo in objavilo. Dr. Rueff pravi, da takšne telice od dvojčkov uže od začetka nimajo dovolj dobro razvitih spolovil, marveč uže z napačnimi, neozdravljivimi spolovili pridejo na svet.

Kmetijske novice in izkušnje.

* *Josip Svetič, iz Kranjskega doma,* eden iz med najboljših izvedencev za umetno rejo rib, sprejel je jako častno mesto, katero so mu ponudili v severni Ameriki. Svetič je bil dosedaj vodja največjega zavoda za umetno rejo rib, kar jih je v Evropi, namreč v Scharnstedt-u na Hanoveranskem.

* *Odbor vinarskega kongresa* je v svoji zadnji seji sklenil, prihodnji avstrijski vinarski kongres sklicati l. 1886 v jeseni in sicer v Bozen na Tirolsko.

* *Občni zbor c. kr. kmetijske družbe Kranjske* bil je v sredo 28. t. m. Podrobneje poročila prinesemo v prihodnjem listu.

* *V. razstava pitane živine na Dunaji* bode kakor dosedaj v prostorih osrednega živinskega semnja v St. Marksu in sicer v času od 27. do 29. marca.

* *Odbor deželne razstave v Buda-Pešti* naznanja, da se je obrok za uglaševanje živali, koja se misli razstaviti, podaljšal do konca svečana t. l.

Kako nam je sadno drevje na stalnem mestu pravilno oskrbovati?

Spisal M. Rant.

(Dalje.)

Precepljevanje starejega sadnega drevja s cepiči boljših sadnih vrst je v sadjereji ono prevažno opravilo, katero, pravilno izpeljano in dovršeno, domačemu sadjarju obilnega in gotovega dobička donaša. A pri vsem tem je pa britka resnica, da se koristno precepljevanje starejšega in odraščenega sadnega drevja v domačem sadjarstvu sploh povsod še vse preveč pogreša in skoraj popolno opušča, — znak, da je v tem smislu domačim sadjarjem potreba še veliko pravega, koristnega in dejanskega poduka. A, hvala Bogu, tudi v tem obziru se po mili domovini med domačim sadjarjem tu in tam nahajajo uže vesele, častne in napredne izjeme.

Starost drevja sadnih plemen, v kateri nam je tisto (sadno drevje) precepljevati, je različna; jabolčno in hruševo sadno drevje naj se pravilno precepljuje v starosti do 30. leta; črešnje, slive in češplje precepljujemo pa z najboljšim vspehom v starosti do 15., k večemu do 20. leta. Ako hočemo pa starejša drevesa imenovanih sadnih plemen z vspehom precepiti, moramo ja poprej pravilno obnoviti, kakor bilo je to v pričujoči obravnavi uže na svojem mestu povedano. In tako sadno drevje moremo potem še le čez 2—3 leta na mladem lesu koristno in z vspehom precepiti.

Vsa ona sadna drevesa, katera nameravamo s precepljevanjem zboljšati in obnoviti, morajo biti pa brez razločka in brezpogojno na koreninah, deblu in vejah popolno zdrava, čvrsta in krepka.

Vzroki, kateri nas k precepljevanju sadnega drevja vodijo in nagibljejo, bili so sledeči:

1. Precepljevati nam je ono sadno drevje, katero premočno in le v les raste ter premalo ali pa tudi celó nič roditi noče. So nekatere vrste peškarjev, katerih drevje še le čez 15—20 let potem, ko bilo je na stalno mesto posajeno, po malem roditi prične; take vrste odlikujejo se s posebne bujno lesno rastjo. Da pa tako dolgo čakanje na koristni sad za domačega sadjarja gotovo prijetno biti ne more, umeje se samo ob sebi. Taki počasneži k rodovitnosti bili bi med jabolki: „žlahtni borsdorfček“ (Borsdorfer), „Luikovo jabolko“ (Luiken) i. dr., a med hruškami pa nekatere gospodarske vrste, kojih sadje za sušenje, mošt itd. vporabljujemo. Taka dolgotrajna nerodovitnost more se najgotoveje s tem odstraniti, da se dotično drevje še enkrat sè svojimi lastnimi in enakimi cepiči, ali pa s cepiči kake druge primerne sorte in vrste precepi. To je gotov pripomoček, kateri tudi prav kmalu pomaga, da tako drevje skoraj pošteno roditi prične.

2. Precepljevati nam je ono sadno drevje, katero je po rasti svoji le šibko in „švigljasto“ ostalo, kakor dalje tudi ono, katero nam bi po svoji sorti utegnilo zavoljo prevelike, preobilne in prepogostne rodovitnosti prehitro in prezgodaj opešati. Nahajajo so v primeru k onim sadnim vrstam, katere še le pozno roditi pričenjajo, tudi take sadne sorte, katerih uže mlada drevesca zgodaj roditi začnó in nam potem sporedno skoraj slednje leto obilnih sadežev donašajo, za česar voljo njihovo drevje v rasti vedno bolj in očividno zastaja ter nam brez umetne pomoči v malo letih popolno opeša in prezgodaj pod zló pride. Če hočemo, da nam bode drevje takih preobilno in pa pregosto rodečih sadnih sort čvrsto in krepko ostalo, moramo je ali pravilno obnoviti ali je pa s cepiči kake druge primerne in bolj krepko rasteče sorte precepiti.

3. Precepljuje se navadno tudi vse ono sadno drevje, katerega sorte so razmeram in okoliščinam sadjarjevim na nepravem kraji, to je, če kako sadno drevó na istem stalnem mestu in iste velikosti po obliki, kakoršno ravno ima, ali predebele, ali pa predrobne ter prezgodaj ali pa prepozno dozorevajoče sadeže rodi, in pa, ako hočemo na ravno istem stalnem mestu mesto namizne gospodarsko, ali pa mesto gospodarske namizno sadno sorto imeti. Precepljevati nam je dalje tudi tako sadno drevje, katerega vejine krone so preveč viseče oblike, a mi pa na ravno istih stalnih mestih hočemo imeti sadno drevje, katero se nam bode v svojih vrhovih v lepe piramidalne ali pa pravilno kroglaste oblike razvijalo. Ako imamo na takem stalnem mestu drevó sadne sorte, katera rada po prezebu trpi, alí pa sorto napačnega imena in ravno nasprotnih lastnosti, kot smo je od nje ob stalnem nasadu njenim pričakovali, ter da na isto mesto nikakor ne spada, precepiti je moramo, da s tem svoj pravi namen dosežemo.

4. Pocepiti in precepiti mora se tudi ono sadno drevje, katero smo na stalno mesto vedoma kot divjake, ali pa nevedoma in po pomoti kot take (divjake) posadili. Nekateri domači sadjarji imajo še dandanes sploh staro podedovano slabo navado, da na ona mesta, kjer hočejo in nameravajo enkrat sadno drevje imeti, divjake raznih sadnih plemen stalno posadé. Tako postopanje se pa v sadjarstvu nikakor ne more napredno in koristonosno imenovati zato, ker je pri tem vspeh nasada od poznejših okoliščin popolno odvisen. Ako se stroški in pa poznejša zamuda časa, katero tak nasad domačemu sadjarju prouzročuje, natančneje preračunijo, moremo se brez vse težave prepričati, da so dosta večji, nego bi bili, ako bi se bilo mesto divjakov uže požlahtnjeno sadno drevje na stalno mesto posadilo. Niso ravno redki slučaji, ob katerih domači sadjarji sadna drevesca za stalni nasad od tujih nepoznatnih ljudí, kateri tako drevje po krajih okolo ponujajo in prodajajo, za drage novce kupujejo. Taki barantači se ve, da svojo robo na vse pretege hvalijo, a pri vsem tem pa vendar ne morejo garantirati, da je bilo njihovo drevjiče tudi s žlahtnimi sadnimi sortami pocepljeno, kakor tudi ne, da so bili koščičarji iz semena dobrih in okusnih plemenskih sort izgojeni. Na tak način bil je uže marsikak lahkoveren domači sadjar grdo opeharjen, ker je mesto dobrega blaga le suho mačko v žaklji kupil.

Da se pa pri takem postopanji vendar-le kaj koristnega in gotovega doseže, naj se tako sadno drevje prec, ko se je enkrat dobro prijelo, ukoreničilo in vrastlo, brez odloga s cepiči kraju primernih žlahtnih sadnih sort precepi. (Dalje prih.)

Političnо-gospodarske stvari.

Ali bi bila zasebna nemška ljudska šola v Ljubljani občekoristna?

Na to vprašanje odgovarja odlok c. k. deželne vlade kranjske z dne 15. januarija 1885. l., št. 12.038, ki se glasi tako-le:

Reševaje vlogo čestitega društva kranjske hranilnice z dné 30. maja 1884., št. 4343, s kojo sta se v zmislu hranilničnega regulativa z dné 2. septembra 1844. leta predložila od tega društva pri glavnem zborovanji dnê 29. maja 1884. storjena sklepa, tikajoča se 1) ustanovitve in vzdrževanja štirirazredne ljudske šole za dečke v Ljubljani z nemškim učnim jezikom; 2) zagotovitve svote 50.000 gold. iz reservnega fonda hranilničnega

*

društva za napravo cenih in zdravih stanovanj za delavce, vzvidelo se je c. kr. deželni vladi, teh sklepov ne odobriti, in sicer iz razlogov, kakor sledé.

Kar se tiče prvega navedenih sklepov, opomni se pred vsem, da se je gledé na to, da je c. kr. kranjski deželni šolski svèt na predloge ljubljanskega mestnega zbora z razpisom z dné 9. junija 1883., št. 447, vpeljavo slovenščine kot učni jezik na javnih ljudskih šolah v Ljubljani — vendar z določbo, da se ima ob enem za poduk otrók nemške narodnosti v njih maternem jeziku, bodi-si v posebni nemški šoli, bodi-si v nemških paralelkah, po potrebi skrbeti — dovolil, in da je razen tega v seji z dné 10. januarija 1884. leta ukrenil, da se ima na mestnih slovenskih ljudskih šolah s podukom nemškega jezika kot obligatnim predmetom še le v tretjem razredu pričeti, na eni strani videlo 114 meščanom ljubljanskim potrebno, obrniti se do deželnega šolskega sveta s peticijo z dné 12. februarija 1884. leta, da naj mestni občini zaukaže ustanovitev ljudske šole z nemškim učnim jezikom z začetkom prihodnjega šolskega leta, a da je na drugi strani kranjska hranilnica v glavnem zborovanji dné 29. maja 1884. sklenila ustanoviti ter vzdrževati v Ljubljani štirirazredno privatno ljudsko šolo za dečke z nemškim učnim jezikom, ki naj bi eventuelno nadomestovala enako občinsko šolo.

Mimogredé se dalje opomni, da je gosp. naučni minister z visokim razpisom z dné 2. marcija 1884., št. 238, naročil, da se ima ob enem z ustanovitvijo mestnih ljudskih šol s slovenskim učnim jezikom napraviti najmanj po ena nemška ljudska šola za dečke in deklice, in da je razen tega gospod naučni minister z razpisom z dné 12. junija 1884., št. 4452, izjavil, da se, ako se napravijo nemške privatne ljudske šole, mestna občina ljubljanska s tem nikakor ne znebi dolžnosti, za nemški šolski poduk v zmislu prejšnjega razpisa z dné 2. marcija 1884. l. skrbeti.

Dolžnost mestne občine, ustanovljati isto tako za slovenske otroke slovenske ljudske šole, kot za nemške otroke nemške ljudske šole, utemeljena je v §. 3. nove deželne postave za Kranjsko z dné 28. decembra 1884., št. 1. (kakor prej v členu VII. deželne postave z dné 19. decembra 1874., št. 37), in v členu 19 temeljnih postav z dné 21. decembra 1867. l., drž. zak. št. 142, o splošnih pravicah državljanov.

To svojo dolžnost je mestni zastop ljubljanski v seji dné 20. junija 1884. tudi pripoznal, ker je izrečno izjavil, da je vedno pripravljen, ustanoviti nemško ljudsko šolo, akoravno le pod pogojem, da se nje postavna potreba dokaže. Iz ravno te dolžnosti mestnega zastopa, ustanoviti za nemške otroke nemške šole, pa sledí tudi njegova pravica, da to sam storí, tedaj tudi pravica, zavrniti ponudbo vsacega, ki bi hotel to dolžnost namesto njega spolniti.

To je mestni zastop tudi storil, ko je v isti seji zoper ukrep kranjske hranilnice, vsled kojega bi se imela v Ljubljani iz hranilničnega fonda ustanoviti privatna ljudska šola z nemškim učnim jezikom, soglasno protestiral, in sicer med drugim uvaževaje, da se narodni zastop glavnega mesta ljubljanskega v postavi utemeljenim zahtevam svojih nemških someščanov nikdar zoperstavljal ni.

Sicer je ljubljanski mestni zbor navzlic tej izjavi v seji dné 2. decembra 1884. sklenil resolucijo, v kateri izreka, da ne bode za sedaj ne ustanovil samostojne mestne ljudske šole z nemškim učnim jezikom, ne napravil nemških paralelk na uže obstoječih mestnih ljudskih šolah, vendar to le iz tega vzroka, ker je bil prepričanja, da povprečno število nemških otrok, ki so v zadnjih petih letih obiskavali mestne ljudske šole, obče določeno ni in da se zaradi tega potreba nemške ljudske šole ne more še za dokazano smatrati, a dolžnosti občine, ustanoviti tako šolo, ako bi treba bilo, občinski zastop tudi pri tej priložnosti ni ugovarjal.

Pri teh okoliščinah vzvidelo se je deželnemu svetu kranjskemu, ker je potrebo nemške ljudske v Ljubljani uže gledé na to, da se je pri zadnji ljudski štetvi v Ljubljani vpisalo 5658 prebivalcev z nemškim občevalnim jezikom, za dokazano smatral, z razpisom z dné 14. decembra 1884., št. 2630, spoznati: Mestna občina ljubljanska ima do pričetka šolskega leta 1885/86. po eno mestno javno ljudsko šolo za dečke in deklice z nemškim učnim jezikom ustanoviti, koje šole se imajo v zmislu §. 11. drž. post. z dné 2. maja 1883., št. 53, razširjevati.

Praša se sedaj, je li razen tega, da ustanoví občina potrebne ljudske šole z nemškim učnim jezikom tudi še potrebna ustanovitev štirirazredne nemške privatne šole za dečke v ravno tem mestu po društvu kranjske hranilnice, in sicer ne samo z ozirom na potrebe mesta Ljubljane, temveč tudi z ozirom na potrebe dežele sploh.

Na Kranjskem živi, odračunši 5658 nemških prebivalcev mesta Ljubljane, po zadnji ljudski štetvi še 23.734 prebivalcev z nemškim občevalnim jezikom, od kojih pripadajo do malega vsi občinam kočevskega okraja in nemški občini Bela Peč na Gorenjskem. V vseh teh občinah pa uže obstojé ljudske šole z nemškim učnim jezikom. Razen tega pa obstojí na Kranjskem naprava, da se na vseh štiri- in večrazrednih ljudskih šolah, dalje na 6 trirazrednicah in 2 dvorazrednicah s slovenskim učnim jezikom nemški jezik obligatno, na 5 trirazrednih in 17 dvorazrednih javnih slovenskih ljudskih šolah pa kot neobligaten predmet podučuje; slednje se pa ima vsled oblastnijske naredbe zgoditi tudi na vseh drugih, ne natančneje določenih dvo- in trirazrednicah slovenskih občin s slovenskim učnim jezikom, kakor hitro se poduk v nemškem jeziku vsaj 10 učencev oglasí. Ker je potem takem tudi v vseh slovenskih občinah z dvo- in trirazrednimi ljudskimi šolami, ne samo nemškim otrokom, ki morda ondi stanujejo, ampak tudi slovenskim priložnost dana, udeležiti se poduka v nemškem jeziku, moralo bi se pač še dokazati, da je v deželi še nemških ali slovenskih šolskih otrok, kojih starišem bi se videlo potrebno, da oni obiskujejo šolo z izključljivo nemškim učnim jezikom, in da bi jih vsled tega hoteli in mogli pošiljati v Ljubljano.

Pa če se tudi vzame, da se posamezni taki otroci nahajajo, je tem na voljo dano, obiskavati mestno nemško ljudsko šolo, ki se ima ustanoviti, ker mestna občina vsled določil §§. 9, 11 in 18 kranjske deželne postave z dne 29. aprila 1873., št. 21, ne sme zunanjim, a v Ljubljani bivajočim šolskim otrokom zabraniti sprejema v svoje šole, kar se dosedaj, kolikor znano, tudi nikoli zgodilo ni.

Pri tacih okoliščinah ne bi bilo nemogoče, da bi ostala od hranilnice v Ljubljani ustanovljena šola brez učencev.

Potreba ustanovitve te šole tedaj ni dokazana. Če pa se kaka naprava ne more kot potrebna zaznamovati, se konečno tudi o nje dobrodelnosti ali občni koristi ne more govoriti in je poraba reservnega fonda hranilnice za-njo po določilih §. 12 gori navedenega hranilničnega regulativa in §. 20 pravil kranjske hranilnice nedopustljiva.

Razen tega pa ni gotovo, da ostanejo denarne razmere hranilnice vedno tako ugodne, kakor so sedaj, da bi njen reservni fond, ki je v zmislu hranilničnega regulativa, kakor tudi društvenih pravil, pred vsem odločen tirjatvam ulagateljev kolikor mogoče osiguriti, zgubé zavoda, ako se prigodé, nadomestiti, eventuelno troške upravništva pokriti ter dotične penzije in milodare do-

polnjevati, če bi tudi mogoče bilo, štirirazredno deško šolo, o koji se govori, primerno spraviti v poslopje, kojega je hranilnica leta 1869. leta učnim zavodom, in sicer pred vsem gorenji realki v Ljubljani, namenila — trajno zadostoval za stroške v letnem znesku 5000 gld., kojega bi zahtevalo, kakor priznano, vzdrževanje omenjene deške šole, ne gledé na izdatke za učna sredstva, za pokojnine in oskrbnine dotičnih učiteljev, oziroma njih rodbin itd., ki se v prevdarek niti jemale niso, ne da bi nastala pri tem kaka nevarnost ali škoda za ulagatelje — vsled česar se tedaj tudi obstanek šole ne more za osigurjenega smatrati.

Konečno se ne sme prezreti, da se društvo hranilnice v zmislu v hranilničnem regulativu in v društvenih pravilih izrečenih določil, kakor tudi vsled notranje naprave hranilnice sploh zamore s samostojnim upravništvom učnega zavoda ravno tako malo pečati, kakor z vodstvom drugih enakih zavodov, obrtnijskih naprav itd. Tega nazora je, kakor se vidi, tudi društvo kranjske hranilnice samo, ker je svoj sklep, s kojim je za napravo cenih in zdravih stanovanj za delavce odločilo 50.000 gold. društvu, ki naj bi se v to svrho še le ustanovilo, utemeljevalo s tem, da se ne more ne društvo hranilnice, ne njega direkcija pečati z zidanjem in administracijo tacih delavskih hiš.

Prosto je tedaj hranilničnemu društvu tudi gledé na nameravano ustanovitev nemške šole v Ljubljani, mestni občini, ki ima sedaj sama napraviti potrebno nemško šolo in koja ima, kakor društvo samo priznava, pri ljudskih šolah veliko izdatkov, da laglje prenaša dotične stroške, pripomoči s primerno podporo po močéh reservnega fonda hranilnice, s čemer bi se namera društva, ustanoviti nemško šolo, le pospešila.

Politične stvari.

Spomenica,

katero so slovenski državni poslanci dné 30. januarija t. l. izročili naučnemu ministru.

Spomenica ta obsega v kratkih potezah vse šolske težnje Slovencev oziroma isterskih Hrvatov. — Gledé ljudskih šol sklicuje se spomenica na utemeljene pritožbe potom prošenj, interpelacij in ustnih pritožeb poslancev pri dotičnih obravnavah izrečenih, deloma javno, deloma zaupno. Vkljub temu pa se mora še danes z globokim obžalovanjem izreči, da se še veliko krogom slovenskega, oziroma hrvatskega prebivalstva izrekoma na Primorskem in Koroškem sila občutljivo prikrajšava sad ljudsko-šolskega poduka s tem, da se drug deželni jezik kot materni jezik za učni jezik v prvo vrsto stavi.

In vendar je najvišjemu naučnemu opraviteljstvu, izrekoma pri imenovanji vplivnih nadzornikov, pa tudi po neposrednjem vplivanji na odgojo in delovanje učiteljskega osobja in pa na sklepanje deželnih šolskih oblastnij, kakor se je to na pr. z vspehom zgodilo gledé nove nemške ljudske šole v Ljubljani, v stanu in na korist ljudskega izobraževanja tudi vezano — strogo na to paziti, da se načelo podučevanja v lastnem maternem jeziku šolskih otrok tudi Slovencem oziroma Hrvatom nasproti v naših javnih ljudskih šolah ne žali.

Dotične napake imajo žalibog še sila veliko in hudih nasledkov, na Primorskem so pa še tudi nevarne zato, ker se po njih stranka obstanku države nevarna v svojem razvoju podpira. Sila je tedaj, da se te napake brez zamude odpravijo.

Gledé srednjih šol sklicuje se spomenica v prvi vrsti na uže storjene sklepe državnega zbora na drobno vtemeljene v priloženih prilogah št. 540 in 873 sten. zapisnikov, v katerih sklepih je bilo c. kr. vladi naročeno, ustanoviti oziroma prestrojiti slovenske (oziroma hrvatske) pripravnice v Mariboru, Ljubljani in v Gorici oziroma slovenske paralelke na gimnazijah v Mariboru, v Celji, Gorici, Trstu in Paznu. — Ker so te tirjatve v dotičnih poročilih nadrobno utemeljene, bilo bi odveč, uže navedene razloge še enkrat ponavljati posebno zato, ker je ministerstvo samo v svojem razpisu z dné 22. julija 1882., št. 10.820 „gledé slovenskih učencev spoznalo potrebo ustanovitve takega podučevanja na onih gimnazijah, ki so za-nje odločene, da držé se splošnega namena gimnazije, vsak učenec zadobí potrebno izobraženje pred vsem v svojem maternem jeziku, potem pa v nemščini tako, da za znanstveno učenje najprej na vseučilišči zadobí popolno pripravnost.

Gledé pripravnic naglaša dalje spomenica kot naravno potrebo, da mora na njih učni jezik vsaj prevladajoč biti oni, ki je materni jezik onih otrok, za katerih podučevanje so pripravniki namenjeni in iz tega sledé tirjatve;

da je učni jezik na učiteljiščih v Ljubljani in Mariboru pa v Gorici in Kopru slovenski oziroma na zadnjih dveh tudi hrvatski in laški, — da se ima pa na prav tisti način skrbeti za slovensko prebivalstvo Koroške, ako se hoče, da ljudski učitelji zadostujejo svojemu imenitnemu poklicu. Pri tem smel bi se nemški poduk priznati le malo učnim predmetom.

Gledé gimnazij zadostovalo je sploh naglašati, da vendar ne bode lahko mogoče, s Slovenci, zunaj Kranjske živečimi, izrekoma na gimnazijah v Mariboru, Celji, Gorici in Trstu, ravno tako s Slovenci na Koroškem in pa s Hrvati na gimnaziji pazenski drugače ravnati kakor s kranjskimi, in pa jim še dalje odrekati načeloma priznane pravice do maternega kot učnega jezika.

Dalje sklicuje se spomenica na potrebne pogoje učiteljev, knjig in učencev, katerih obilnost je na drobno dokazana v navedenih prilogah.

O številu učencev pa se navaja, da jih je bilo leta 1883/4. na gimnaziji ljubljanski 514 Slovencev (162 Nemcev), na novomeški 123 Slovencev (8 Nemcev), na kranjski 111 Slovencev (— Nemec), na mariborski 152 Slovencev (141 Nemcev), na celjski 172 Slovencev (122 Nemcev), na goriški 150 Slovencev (45 Nemcev, 133 Lahov), na tržaški 117 Slovencev (138 Nemcev in 128 Lahov), kar zadosti utemeljuje tirjatev za napravo slovenskih paralelk na državnih gimnazijah v Mariboru, v Celji, Gorici, Trstu in hrvatskih na gimnaziji pazenski počenši z l. 1885/6., posebno ker bi to državi ne prizadelo pomenljivih stroškov. — Gledé nadaljevanja poduka v slovenščini na gornji gimnaziji ljubljanski izreči je opravičena želja, da se uže zato, da učenci onega ne pozabijo, kar so se naučili v spodnji gimnaziji, razun slovenščine podučuje še nekaj druzih učnih predmetov, na pr. grščina, zgodovina ali latinščina v slovenskem učnem jeziku.

Gledé učnega jezika na realkah, katere Slovenci obiskujejo, veljá vsaj večidel vse pri gimnazijah navedeno in je izdatnejše podučevanje v slovenščini potrebno z ozirom na najpogostnejši prihodnji poklic učencev na realkah in pa z ozirom na sosedščino z južnoiztočnimi slovanskimi deželami.

Gledé vseučilišč omenja spomenica gotovo skromno željo, da naj bi se na pravoslovskem oddelku graškega vseučilišča ustanovile nekatere slovenske stolice,

kakoršne so uže bile, ako se hoče, da se naravno in postavno utemeljena tirjatev slovenskega ljudstva po rabi slovenskega uradnega jezika tudi samo le v prometu s slovenskimi strankami kedaj uresniči.

Zabavne stvari.

Zamet v stepah.

Poljski spisal Mihal Grabowski, preložil L. G. Podgoričan.

(Dalje.)

Med takima bitjema — kakoršni sta bila starec in deva — med krstoma, tako nepodobnima drug drugemu, ki pa sta vendar molčala oba, oba skoro neživa bila, imel je moj pohod značaj nekove nenavadnosti, ki je čutje do nje zmagovalo me bolj in bolj.

Tretja osoba, med katere sem bil zašel tako nenadoma, da je bila do céla v svesti si in jako priprosta. Čestita starka, nje ljubav mi je bila priredila večerjo, sukala se je neprestano okrog mene, stregla mi je, silila me, naj jem in pijem, in poznal sem, da jako hrepení po tem, kako bi razgovor začela z menoj. Ko je naposled videla, da sem okrepčal se, da sem često zagledal se v svojega godrnjavega gospodarja, a še češče v devico, povprašala je: „Od kodi ste, gospod?“

„Iz Poljske sem.“

„Ali iz kako daleke Poljske ste?“

„Od Skvira sem“ — povedal sem jej; ker sem bil narodil se v tamošnji vasici svojih roditeljev, nisem še vajen bil, da bi bil Krasnojar bil mi stalno bivališče. Opazil sem, da je zamišleni starec po mojem prvem odgovoru, da je vdal se svojemu poprejšnjemu položaju, ko je bil odmajal z glavo, kakor da sam sebi govorí, da nič ne briga to ga. V tem je starka, ko je bila izvedela, da sem iz Poljske domá, jela hvaliti le-to domovino, a staremu grajati stepe in tožiti, kakovi ljudjé utegnó biti z naših straní; ali meni to ni bilo nič novega, ni zanimljivega: znal sem, da je po tukajšnjih divjih krajih začel naseljevati se národ iz naših krajin. Ker je bila račila starka — ter je pohvalila, kolikor je hotela, Ukrajino, in dovolj orotila te stepe, ki je imenovala jih zakleto (nawidzonéj) Besarabijo, poskusil sem, da bi od nje zvedel kaj o njih samih in zakaj tako negostoljubno molčí moj gospodar.

„Kaj je našemu gospodarju?“ — vprašal sem — „zakaj je tako čmeren ali žalosten?“

„Bolí ga srce“ — odgovorila je starka — „bogatec se boji le tega, da bi mu ne zmanjkalo česa. Bogatinu so jako na brigi nepotrebne, nič vredne pleve, kakor ubožcu poslednje merice čistega zrnja. Zato je tudi naš ded — kakor po lastnem očetu, razbolil se, ker je tabun (čreda) konj zablodil nekam in ni vrnil se iz stepe!“

„Bog daj, da bi jezik posušil se ti, zato ker si jela lagati“ — oglasil se je starec izpred pečí — „zakaj moje konje primerjaš nič vrednim plevam?! — brezi teh konj bi mi blezu bili na prahu in na plevah. V tej divji stepi nas živí le tabun; zemlja neče roditi potrebnega kruha, rogato blago morí neugoda, ovca daje kožuhovino, volno na svitke (suknja), ali več ne; s konji je najmanj truda, pa največ dobička. Poleti in pozimi hodevajo v stepe, tam se krmé s tem, kar nahajajo pod nogami; a ko jih poženeš na somenj, tam jih poprodaš, da ideš davek plačat, da zemsko najemnino oddadeš vlastelinu Vlahu, pa še ti kak groš ostane na bridke čase. Dokler sem imel po šestdeset kobil mater in po pol drugo stotino jake mladine, mislil sem, da bode to tako vse žive dní; mrli so mi otroci in unuki, ali miril sem se; a sedaj je nesrečna ura pogubila vse, pa da se i živ zarijem v mrzlo zemljo.“

„Zakaj pa mislite, da so vaši konji uže pogubljeni?“ povprašal sem ga.

„Saj ste sami bili v stepi o današnjem zametu, pa to vprašujete! — Ali more takov mraz in buro dolgo časa strpeti kaj živega brezi pravega zavetja? — Na golem polji nič o taki vijavici ne ostane na nogah, a balke (doline), zametene s snegom, globoke so tako časi, kakor kaki vodnjaki, utopiš se v njih lahko, kakor v vodi. Po njih, gorjé meni, moj nesrečni tabun gotovo gaga sedaj; tam ga zverijad použije — živega, ali pa zmrzlega razvleče po stepi!“

(Dalje prihodnjič.)

Mnogovrstne novice.

* **Petdeset milijonov gold. podedoval** je zadnji čas angleški starešina lord Valsingham. Stari stric njegov podal se je pred veliko leti v Indijo, kjer si je pridobil veliko bogastvo. Ko tam umrje, zapustí vse svoje premoženje svoji sestri gospej Jenings na Irskem. Čuda pa, da imenovana gospa nikdar ni zvedela, da je glavni dedič po svojem bratu, o katerem se je govorilo, da se je zgubil. — Denar je bil naložen v angleški banki, kjer je ležal do konca preteklega leta, ko je bankino upraviteljstvo naslednikom gospé Jeningsove naznanilo, naj se oglasé. Prišel je toraj lord Valsingsham in se skazal kot njen edini dedič; denar se je z obresti narastel na 50 milijonov gold.

Naši dopisi.

Z Dunaja 31. jan. (*Državni zbor. Dvorní ples.*) Levičarji so v četrtek proti koncu seje po velikonemškem petelinu učitelju Krausu v zbornici napravili prekuc, ki je, kot nalašč za predpustni čas. Predsednik Smolka je namreč v prejšnji seji za zadnja dva predmeta dnevnega reda odločil pristojbinsko novelo in po tej kongruo. Velicega proroka Krausa pa je moral prešiniti nek na levici nenavaden duh spokornosti, ker pri koncu četrtkove seje oglasi se k besedi in trdeč, kako zeló je njemu in levičarjem sploh blagostanje duhovščine pri srcu, tedaj predlaga, naj se vrsta dnevnega reda gledé teh predmetov spremeni tako, da pride kongrua pred in potem še le pristojbinska novela na vrsto. — Na ta predlog ugovarjal je se ve da samo formalno grof H. Clam, da vrsta dnevnega reda prav nič ne odločuje zato, kateri sklep zbornice bode pred postal postava, da tedaj vse dokazovanje Krausovo ne velja nič.

Ker je bilo uže z desnice prav veliko poslancev odšlo mislečih, da je razprava za to sejo končana, bil je res levičarski predlog po preštetih glasovih sprejet z večino 4 glasov. — Ker je bila desnica toliko taktna, ne dotikati se enkrat sprejetega sklepa, pričela se je včeraj (petek) po rešenih nekaterih manjših stvaréh — obravnava kongrue.

Oglasili so se izmed levičarjev trije, izmed desnice 12 govornikov, med temi 10 duhovnov. Prvi dan govorili so izmed levičarjev Sturm, ki je govoril najbolj zoper resolucije, Lustkandel, izmed desnice pa Ozarkijevič, župnik Weber, ki je z veliko odločnostjo zavrnil podtikanje prvega govornika, kakor da bi se našel katolišk duhovnik, ki bi se po zboljšanji plače dal zapeljati k nepokorščini zoper višje duhovnike in pa Vajavič, ki je zahteval za pravoslavne duhovne enako zboljšanjeplače. — Za Lustkandelnom govoril je minister

Conrad naglasujoč soglasnost zbornice. Za glavne govornike izbrani so izmed levičarjev Kraus, izmed desničarjev grof Rih. Clam, ki bota govorila v prihodnji seji dne 4. svečana, za njima pa poročevalec Jireček.

V četrtek večer bil je veliki dvorni ples, katerega se je vdeležilo krog 2000 vabljenih gostov, med njimi tudi več državnih poslancev. — Krog pol desete ure prišel je v napolnjene, krasne okinčane in s tisučerimi svečami bogato razsvitljene dvorane cesar s cesarico na desnici, za njima pa dolga vrsta udov cesarske rodbine in dvornih dostojanstvenikov. — Godci so zdaj na visoki galeriji dvorane za ples odločene v onem priredju vnanjega dvornega prostora, ki je na levi prizidan na švicarski del cesarskega dvora. Ko sta cesar in cesarica prišla uže blizo svojih sedežev v drugem koncu dvorane, zagodli so godci pod vodstvom kapelnika Ed. Strausa in kmalu potem začeli so se vrtiti plesalci v bližini cesarjevi. Cesar nagovarjal je osebe svoje bližine v prvi vrsti gospé, potem pa, daljše kroge dosegajoč različne znane osebe. Enako je tudi cesarica, ki je bila videti najboljšega cvetočega zdravja, razgovarjala se s svojo bližino. Pred plesom predstavljene so bile cesarici odlične, k dvoru na novo došle osebe, gospé vnanjih poslanikov in pa udje domačega plemstva, med temi grofinja Barbova in njena stareja hči. Med vnanjimi zastopniki odlikovala sta se dva Japonca v svoji narodni obleki, zastopnik perzijanski. Pogrešala sta se na plesu cesarjevič Rudolf in pa nadvojvodinja Štefanija, katera sta še oba bolna.

Cesarica umaknila se je krog pol 11. ure v svoje prostore, cesar pa z vsem drugim dvorom tikoma pred 12. uro.

Od sv. Vida nad Cerknico. (*Korist in tudi škoda in težave hude zime. Vsem ni nikoli vstreženo.*) Po nekaterih krajih, posebno po Gorenjskem, je letošnja huda zima zarad obilega snega ljudem zeló po volji, da zamorejo iz gorskih senožet (rovt) seno spraviti, in iz nekaterih gorá drva, les za barantijo in oglje dovaževati. Pri železnicah in velikih cestah zopet ljudje pri kidanji snega brez vsake zamude domačih opravil precej zaslužijo. Na Notranjskem, zlasti po hribih, je pa taka huda zima razun zarad vode in koristi poljá in senožet le za veliko trpljenje in škodo. Pod 4 do 5 čevljev debelim snegom je bilo tam pa tam uže več gospodarskih poslopij (cimprov) do tal potlačenih, ker niso do časa snega iz streh ogrebali. Sadno drevje po nekaterih vrtih je oblomljeno, da večinoma še sami štuci stojé; dosti drevja pa tudi s korenino izdrtega leži. Otresti se pa nikakor ni dalo, ker se je od rosilnega dežja po drevji led nabral. Velika škoda je tudi po gozdih učinjena, ker so pri mnozih smrekah in hojah vrhovi obljeni, ter drevje ni za druzega kot za posekati; sadno drevje pa z zasadbo drugih mladih drevesec nadomestiti. Pota so po mnogih hribskih vaséh uže dalj časa po velikih zametih popolnoma zaprta, da ljudje še živeža in celó soli ne morejo dobiti. Krompir in zopet krompir in kako sočivje je zmiraj na vrsti, a spomladi bo treba za seme drago kupovati.

Marsikateri morajo pač v tej hudi zimi lakoto in veliko mraza pretrpeti. Gosp. duhovni pastirji so tudi milovanja vredni, kedar so v taki hudi zimi kam daleč k bolnikom poklicani. Šola se ve da tudi veliko škodo na uku trpi, ker jih komaj po kakih deset v šolo pride, in še ti vsi premrti, da se jim nič učiti ne poljubi. Enemu samemu človeku še $^1/_4$ ure daleč na celo ni varno kam iti, da bi v snegu ne obnemogel. Nekateri imajo poldrugi meter dolge in 13 cm. široke smeče (deske), pri katerih je na sredi jermen, kamor se noga vtakne, da si po mehkem snegu pri hoji pomagajo, ker kratki krplji se le pri trdem snegu rabiti zamorejo. Komur se ima po tacih hribskih vaséh zarad dolgov kaj zarubiti ali po eksekutivni dražbi prodati, se mu za sedaj vendar ni bati in tudi ne treba ustavljati, ker je debel sneg za delj časa to ustavil. Bog nam prikrati to zeló sneženo zimo in nas obvari še drugih takih! Kl.

Prem 25. jan. — V svojem zadnjem dopisu bil sem „Novicam“ med drugim tudi poročal, da je bil 7. dné t. m. tukaj že bolj prileten mož za „kozicami“ umrl, ter da je bila dotična hiša ravno svoj „kontumac“ prestala. Prostost bila je pa prebivalcem te hiše le kratka; uže 20. t. m. jo je županstvo zopet zastražiti moralo, ker so se bile „kozice“ v nji iz nova oživele. Sedaj so v tej hiši tri osebe na njih bolne, kar je tem huje, je to, da je cela družina zeló revna in uboga. Za vse potrebno bolnikom in še ostalim dvem zdravim osebam skrbi po moči občina.

Čuvaji pri takem mrazu, kot bil je tukaj skozi celi pretekli teden (toplomer laviral je med 4° in 7° R. pod ničlo) tudi ponoči in podnevu nimajo najprijetnejšega položaja; se ve, da se pri takem mrazu tudi pogosto menjujejo.

Ker se je bilo pričeto južno vreme kar čez noč od 18. na 19. t. m. v suh mraz spremenilo, je tudi sneg se strdil in dobro obležal, pod katerim sedaj trudna zemlja dobrodejno uže skoz 14 dni počiva, kar je tukaj kaj posebno izrednega.

„Kozice“ bile so se tudi na Ostrožnembrdu in na Suhorji prikazale, kamor so bile iz Trsta zanešene.

Sicer je pa sedaj tukaj in v okolici zdravstveni stan pri ljudéh dobro povoljen in ugoden.

Ker so bila pretekli teden pota zeló ledena in polzka, gre manjšim posestnikom zeló trda za steljo in drva, a kajžarjem in gostačem pa še trša za najpotrebnejši živež, ker ni nikakoršnega zaslužka.

Tukajšnja šola ima letos vseh skupaj 241 obiskovalcev.

En učenec in ena učenka (brat in sestra) bila sta v tekočem šolskem letu tukaj za „angino“ (davico) umrla. Ta bolezen se, hvala Bogu, potem med otroci ni več dalje razširila, ker je dotična hiša (železniška čuvajnica) od drugih hiš in otrok dobro daleč oddaljena.

Drugih posebnih novic za ta pot nimam poročati.

M. Rant.

Iz Ljubljane. (**Slovenski državni poslanci pod vodstvom grofa Hohenwarta**) izročili so dne 30. januarija naučnemu ministru Conradu spomenico o zadevah šolstva vseh vrst v slovenskih deželah in pa v Istri. O spomenici obširneje govorimo na drugem mestu današnjega lista. O sprejemu poslancev poroča se nam, da je grof Hohenwart priporočil ministru izpolnitev skromnih željá izraženih v spomenici. Potem izročil je spomenico dr. Poklukar naglasujoč posebno zanemarjeno ljudsko šolstvo na Primorskem in Koroškem, drugi poslanci povdarjali so enako zanemarjenje srednjih šol na Štajarskem, ljudskih šol v Istri itd. Minister izrekel se je, da so mu šolske razmere ravno omenjenih dežel osebno najbolj znane in da bode prevdaril želje v spomenici izražene.

Ker se je to izročevanje vršilo koncem javne seje, po tem, ko je minister končal svoj govor o kongrui, bil je razgovor kratek in slovenski poslanci pri odhodu od ministra niso vzeli seboj mnogo nade, s tem korakom uže pripomoči slovenskemu (oziroma hrvatskemu šolstvu v Istri) na boljšo pot. Pripravljeni so tedaj po potrebi še za daljne korake — upamo s konečnim dobrim vspehom.

— (**Nov močvirski odbor**) izvoljen je bil uže meseca oktobra minulega leta. pa še do danes nismo čuli, da bi se bil sklical k izvolitvi predsedništva in k svo-

jemu poslovanju. Ne zdi se nam umestno ugibati o vspešnosti prihodnjega delovanja novega odbora, gotovo pa je velika napaka, da je sedaj delovanje tega za ljubljanski močvir velevažnega odbora dalj kot pol leta popolnem pretrgano. — Pričeti bo vendar treba resne priprave za osuševalna dela, skrbeti za zalogo stroškov, med temi za državno podporo, katera bi se sedaj brez izrednih sredstev dala pridobiti iz znanega meloracijskega zaklada, sedaj ložje zato, ker so se enake izredne podpore privolile Tirolski, Koroški, Štajarski in se imajo privoliti ravno sedaj Gališki, in dalje Češki. Omenjen zaklad pa dobiva samo po pol milijona na leto zdaj za deset let. Druge dežele pridno segajo po njem, Kranjska pa se bode obrisala, ako se ne ganemo o pravem času sami. — Potrebno se nam tedaj zdi vprašati poklicane oblastnije: Kaj dela naš močvirski odbor? Kaj se pripravlja za vrejenje teka naših gorskih potokov?

— (**Ljubljanski letni somenj o sv. Pavlu**) bil je prav slab; živine prignalo se je malo, kupčije ni bilo skoraj v nobeni vrsti blaga nič. Tega je bilo krivo v prvi vrsti neugodno vreme, debel sneg, slabe pota, pri živini pa tudi to, da se je plemena živina uže večidel poprej prodala. Zarad slabega vremena vdeležilo se je tudi občnega zbora kmetijske družbe zeló malo zastopnikov iz dežele.

— (**† Gosp. Matija Gregorič**), hišnik in trgovec z žitom v Ljubljani, umrl je po dolgem bolehanji dne 30. januarija.

— (**Grajščino Podvin**) pri Mo šnjah blizo Radoljice prodal je sedanji lastnik gosp. Ma li francoskemu knezu Polignac-u za 28.000 gold.

— (**Ljubljanskemu anarhistu krojaču Železnikarju**) poojstrila je graška višja sodnija kazen ječe 8 let na 10 let vsled pritožbe državnega pravdnika.

— (**Odborova skupščina „Matice Slovenske“**) bode v soboto 14. februarija ob 5. uri zvečer v Matičini hiši na Kongresnem trgu št. 7.

Dnevni red:

1. Potrjenje zapisnika LXV. odborove seje.
2. Naznanilo prvosedstva.
3. Poročilo tajnikovo.
4. Poročilo književnega odseka.
5. Poročilo gospodarskega odseka o računskih sklepih za 1883. in 1884. l., o proračunu za 1885. l. in o društveni bilanci.
6. Pretresanje tajnikovega poročila o odborovem delovanji od 1. novembra 1883. l. do 31. januarija l. 1885.
7. Posamezni nasveti.

Novičar iz domačih in tujih dežel.

Z Dunaja. — V državnem zboru nadaljuje se danes obravnava o kongrui (duhovniški plači). V predzadnji seji sklenila je, kakor na drobno popisuje naš dunajski dopis levička večina, da se ta predmet obravnava pred pristojbinsko novelo. — V ravno tisti seji hudoval se je Schönerer nad judovskimi časnikarji, ki poslancem zastavljajo pota na hodnikih, po katerih se vsakih deset korakov bere, da so pridržani samo za poslance. Konečno prosi predsednika, naj one lažnjive judovske poročevalce spoditi dá iz onih prostorov, sicer bo to on sam storil. — To je grozovito razsrdilo Izraela in pritožili so se pri predsedniku, ob enem pa sklenili, kujati se, dokler predsednik Schönererja ne pokara. To je predsednik res storil pretekli petek, Schönerer pa je trdil, da se je izrazil samo zoper lažnjive časnikarje, ako se časnikarji po tem izrazu vsi čutijo zadete, on ne more nič za to.

Levičarji in posebno Herbst so se pri vprašanji zarad severne železnice silovito spekli posebno o tem, da se je Herbst o pravni oceni koncesije, katero si je vlada naprosila na odličnem mestu, tako zaničljivo izrazil. Ko je minister Pino kasneje v javni seji povedal imé onega pravnika, predsednika najvišje sodnije viteza Schmerlinga, videlo se je prav, kako so obrazi na levici rastli na dolgo. — V železniškem oddelku pa so se levičarji koj naravnost kujali in niso hoteli prevzeti volitve v pododsek, kateremu namerava minister razodeti vse skrivnosti tega vprašanja.

Nemška. — Afrikanska konferenca ne more dokončati svojih razprav, ker sila pri konferencah ne veljá, prostovoljno pa se nobena država ne odpové svojih zahtev brez nekega odškodovanja.

Med tem dohajajo obširna poročila, kako se bojujejo nemški naselniki v Camerunu na bregovih južno-zapadne Afrike. — V odseku državnega zbora izrazil se je vladin zastopnik, da bode rešitev vprašanja, ali naj bode Trst ali Genova začetna postaja parobrodskih voženj — prepuščeno dotičnemu društvu.

Angleška. — Uže poprejšnjo soboto popoludne prestrašeni so bili prebivalci Londona vsled grozovitih dinamitnih razstrelb v parlamentni palači in pa v nekdanji kraljevi palači, kasneje ječi in sedaj arsenalu Toweru. Podnevi, ob času, ko je ptujcem dopuščeno, obiskati ta dva poslopja, razpočilo se je veliko dinamita v parlamentu na dveh mestih, v Toweru pa na enem mestu. Poslopja sta zeló poškodovana, ljudi k sreči ne veliko. — Kar je pa pri tej dogodbi najhujše, je to, da je ta zločin po izreku nekega agenta Rose se le pričetek še hujših napadov.

Francoska. — Neki skrivnostni angleški telegrami iz Tonkina pripovedovali so o resni bitki med francoskim in kitajskim vojnim brodovjem, pa do sedaj še ni nikakoršnega potrdila one govorice, samo toliko je gotovo, da francoski general prav v kratkem prične zopet svoje vojne operacije, ker je došla mu nova vojn a pomoč uže združena z njegovo poprejšnjo vojsko.

Egipt. — Angleška vojska pomika se od več strani proti Chartumu. Od vodnjaka Abuklea v puščavi med Kortijem in Medamehom dospel je Stewart s svojo četo po hudih bojih, katerih najbolj krvavi so bili pri Gubatu do reke Nil, kjer se je po združenji s četo, na pomoč mu došlo iz Chartuma, vtrdil, tako, da brani enako zvezo med Wolseleyovo in Gordonovo vojsko po suhem in po Nilu. Stowart bil je v onih bojih težko ranjen. — Zgube Angležev v teh bitkah znašajo 21 mrtvih in 104 ranjenih. — Ko je angleška vlada sprejela zanesljiva poročila o teh bitkah, in pa da se zdravje Stowarta dobro boljša, imenovala ga je kraljica za generalmajorja, Wolseley-u je pa naročila, njegovim vojakom izreči priznanje.

Zitna cena

v Ljubljani 31. januarija 1885.

Hektoliter: pšenice domače 6 gold. 50 kr. — banaške 7 gold. 18 kr. — turšice 5 gold. 40 kr. — soršice 6 gold. 33 kr. — rži 4 gold 55 kr. — ječmena 4 gold. 55 kr. — prosa 5 gold. 85 kr. — ajde 4 gold. 55 kr. — ovsa 2 gold. 92 kr. — Krompir 2 gold. 86 kr. 100 kilogramov.

Odgovorni vrednik: Gustav Pirc. — Tisk in založba: J. Blaznikovi nasledniki v Ljubljani.